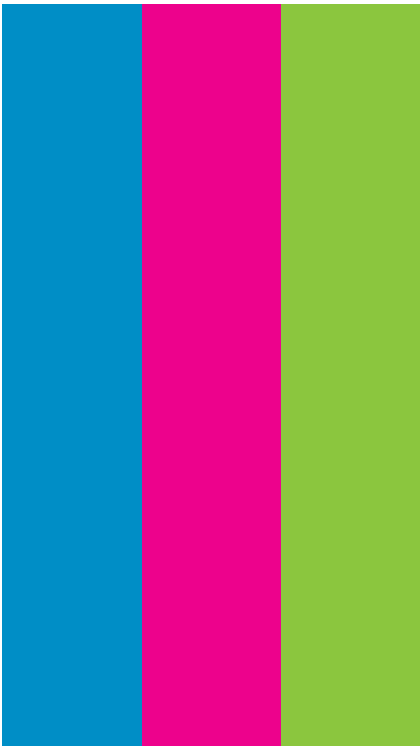

TUAIRISC Ó THIONÓL PHOBAL ARD MHACHA

**Óstán na Cathrach, Ard Mhacha.
29Ú DEIREADH FÓMHAIR 2024**

Bhunaigh Sinn Féin an Coimisiún um Thodhchaí na hÉireann i mí Iúil 2022. Is é an sainchúram atá air ná dul i gcomhairle le le muintir na hÉireann agus go hidirnáisiúnta maidir le todhchaí na hÉireann. Bainfear é seo amach trí Thionóil Daoine a reáchtáil ar fud na tíre agus go hidirnáisiúnta; trí thuairimí i scríbhinn a bhailiú agus a fhoilsiú; cruinnithe earnála a reáchtáil agus trí rannpháirtíochtaí príobháideacha.

Seo tuairisc ó Thionól Phobal Ard Mhacha a bhí ar siúl ar an 29 Deireadh Fómhair 2024 in Óstán na Cathrach, Ard Mhacha.

Tá físeán de Thionól Phobal Ard Mhacha ar fáil ar YouTube:

<https://www.youtube.com/watch?v=cFaSDePkIWU>

Tá na céadta ionchur faighte ag an Choimisiún um Thodhchaí na hÉireann ó réimse leathan daoine aonair agus grúpaí leasmhara. Is tábhachtach a thabhairt faoi deara gur féidir tuairimí a chur in iúl go fóill leis an Choimisiún ag commission@sinnfein.ie nó tríd an leathanach gréasáin seo a leanas www.sinnfein.ie/futureofireland

Go dtí seo, reáchtáil an Coimisiún 18 n-imeacht phoiblí

Declan Kearney
CTR cathaoirleach
an Choimisiúin
agus is í Lynn Boylan FPE an
leaschathaoirleach.

RÉAMHRÁ

Bhunaigh Sinn Féin an Coimisiún um Thodhchaí na hÉireann i mí Iúil 2022. Is é an sainchúram atá air ná dul i gcomhairle le le muintir na hÉireann agus go hidirnáisiúnta maidir le todhchaí na hÉireann. Bainfear é seo amach trí Thionóil Daoine a reáchtáil ar fud na tíre agus go hidirnáisiúnta; trí thuairimí i scríbhinn a bhailiú agus a fhoilsiú; cruinnithe earnála a reáchtáil agus trí rannpháirtíochtaí príobháideacha.

Cuirfear tuarascáil deiridh le chéile ag deireadh an tionscadail.

Seo tuairisc ó Thionól Phobal Ard Mhacha a bhí ar siúl ar an 29 Deireadh Fómhair 2024 in Óstán na Cathrach, Ard Mhacha.

Darragh Mackin (Dlíodóir Chearta an Duine) a bhí ina chathaoirleach ar an chruinniú agus i measc an phainéil don ócáid bhí Sinéad Hughes (Gairmí Sláinte), Ian Marshall (An Lárionad um Ardfhuinneamh Inbhuanaíthe ag QUB &iar-Sheanádoir) agus an Dr Anne Devlin (Eacnamaí).

Tá na céadta ionchur faighte ag an Choimisiún um Thodhchaí na hÉireann ó réimse leathan daoine aonair agus grúpaí leasmhara.

Is tábhachtach a thabhairt faoi deara gur féidir tuairimí a chur in iúl go fóill leis an Choimisiún ag commission@sinnfein.ie nó tríd an leathanach gréasáin seo a leanas www.sinnfein.ie/futureofireland

SEOLADH TOSAIGH

Ba í an Comhairleoir Sarah Duffy a d’oscail Tionól an Phobail a chuir fáilte roimh gach duine chuig an chomhrá agus a spreag rannpháirtíocht an lucht féachana.

Thug Cathaoirleach Pháirtí Náisiúnta Shinn Féin Declan Kearney an t-aitheasc tosaigh thar ceann Shinn Féin.

Dúirt sé: “Tá plean ag Sinn Féin aontacht na hÉireann a bhaint amach – céimeanna praiticiúla soiléire a théann níos faide ná reitric na haontachta.”

Dúirt Cathaoirleach an Choimisiúin um Thodhchaí na hÉireann,

“Is é seo an 18ú imeacht poiblí a d’eagraigh Coimisiún Shinn Féin um Thodhchaí na hÉireann. Tá Tionól Daoine agus cruinnithe eárnála ar siúl ar fud na hÉireann anois.

“Is iontach go deo an plé ar athrú bunreachtúil. Tá comhdhearcaidh polaitiúil traspháirtí ann anois nach bhfacthas a leithéid riamh cheana maidir leis an ghá atá le haontacht na hÉireann a phleanáil agus a ullmhú.

“Go deimhin, aithnítear i measc codanna tábhachtacha den tuairimíocht idirnáisiúnta go bhfuil an fhéidearthacht ann athrú bunreachtúil a dhéanamh anois ar an taobh polaitiúil. Le linn a chuairte ar Éirinn seachtainí ó shin, ba é Leas-Uachtarán na hAfraice Theas an chéad cheannaire shuntasach dhomhanda a thacaigh go poiblí le haontacht na hÉireann.

“Ba chóir go mbeadh an bealach chuig Éire nua incriminteach agus céimnithe – á bhainistiú go cliste agus go daonlathach. Tá plean soiléir ag Sinn Féin maidir leis an aistriú chuig lonnaíocht dhaonlathach náisiúnta nua ar ár n-oileán.

“Leagfaidh muid amach ár bplean in olltoghchán na hÉireann atá le teacht chomh maith le céimeanna praiticiúla chun aontacht a bhaint amach. Áireofar orthu sin, i measc nithe eile:

- Aonad athaontaithe a bhunú mar chuid de Roinn an Taoisigh.
- Aire Stáit a cheapadh lena athaontú.
- Foilsiú Páipéar Uaine ar athrú bunreachtúil laistigh den chéad 100 lá de théarma nua rialtais.
- Tionól Saoránach a chomóradh maidir lenár dtodhchaí bhunreachtúil.

“Is é an pointe ná go gcaithfear creat nua rialachais uile-Éireann a phleanáil agus a chur ar fáil go cúramach.

“Ag croílár chríochdheighilt na tíre seo, rinneadh séanadh ar cheart mhuintir na hÉireann féinchinntiúchán a dhéanamh. Tá an ceart féinchinntiúcháin mar chuid den dlí idirnáisiúnta agus mar chuid lárnach de Chomhaontú Aoine an Chéasta.

“Is í aontacht na hÉireann an cheist is tábhachtaí don ghlúin seo. Is féidir linn a bheith mar údair ar thodhchaí nua. Ceann atá dearfach, forásach, cuimsitheach, frithsheicteach agus ilchultúrtha.”

Ráiteas tosaigh ón Chathaoirleach agus ón Phainéal

Chuir an Cathaoirleach Darragh Mackin fáilte roimh gach duine chuig an 18ú cruinniú poiblí den Choimisiún um Thodhchaí na hÉireann. Dúirt sé gur cruinniú ‘idirghníomhach’ a bheadh ann agus mhol sé go gcuirfí an lucht féachana faoin todhchaí agus faoi áit Ard Mhacha ann sa todhchaí in iúl. Thagair sé chomh maith don réimse taithí a bhí ag an lucht féachana, ag rá go raibh daoine i láthair ó lucht gnó, feirmeoireachta, pobail, clubanna spóirt agus daoine a raibh áitimh pholaitiúla éagsúla acu.

An chéad cheist a chuir Darragh ar an phainéal ná ‘Cad é mar a rachadh aontacht na hÉireann chun tairbhe do mhuintir Ard Mhacha?’

D’fhreagair Ian Marshall, “Tagaimse ó phobal ina bhfuil go leor daoine ag streachailt leis an cheist sin. Agus nuair a bhíonn na comhráite seo againn faoi aontacht, caithfidh muid céim amháin a thógáil siar agus a aithint agus a admháil do gach duine sa seomra anseo anocht, a thacódh go láidir le haontacht na hÉireann, gur dócha go bhfuil seomra eile ann a thioctadh linn a líonadh le daoine a bhfuil tuairim eile acu. Agus é sin á chur san áireamh, sílim go bhfuil deiseanna ann d’Aontacht na hÉireann, ach tá comhrá ann a chaithfear a tharlú, ach ní éistfidh aon duine mura bhfuil fianaise agus sonraí mar bhonn agus mar thaca ag na comhráite seo. Nuair a labhraimid faoi aontacht, ní mór dúinn i ndáiríre tuiscint a bheith againn ar a chéile. I measc na gceachtanna a bhí agam ar scoil bhí gach rud seachas stair na hÉireann, níor thuig daoine ón phobal Aontachtach Phrotastúnach an gortú ná an deighilt ná an phian a mhothaigh daoine nuair a rinneadh críochdeighilt ar an oileán.

Tá jab oibre le déanamh, le deis a thabhairt do dhaoine an deighilt sin a mhothaíonn daoine a thuiscint. Ar an taobh eile den scéal, níor thuig go leor daoine sa phobal náisiúnach agus Poblachtánach riamh an mothú muintearais atá ag pobail Aontachtacha/dílseacha leis an Ríocht Aontaithe, leis an choróin, leis an Mhonarcacht agus leis na rudaí sin go léir a léiríonn an Britanachas. Nuair a bhíonn comhráite againn faoi aontacht, sílim go bhfuil sé tábhachtach go dtosóimid ag aithint nach bhfuil an seasamh céanna ag gach duine. Tá muid ag teacht amach ó thréimhse staire a bhí an-roinnte, ach nuair a amharcaim ar na daoine óga anseo agus mé ag breathnú ar mo pháistí féin, tá a fhios agam go bhfeiceann siad an saol go

hiomlán difriúil leis an dóigh a bhfeiceann muid (mo ghlúin) an saol. An fhadhb atá agam ná go bhfuil daoine ann atá ag iarraidh páirt a ghlacadh sa chomhrá ach nach mbraitheann compordach a bheith páirteach ann. An rud a mholfainn ná comhrá cuiditheach, measúil, faoin aontacht agus an deis sin a thapú.

Nuair a bhreathnaím ó dheas den teorainn ní fheicim geilleagar atá ag tairiscint aon rud tarraingteach. Breathnaím ar gheilleagar a bhfuil barrachas 24.5 billiún aige i láthair na huaire, ach tógaim díbhinní cánach corparáide ar shiúl agus tógaim an t-easnamh Apple ar shiúl, tá easnamh 6.3 billiún agat i ndáiríre. Feicim daoine óga ag fágáil an oileáin, tá géarchéim tithíochta ann. Tá go leor ceisteanna ann.

Mar sin, sílim go bhfuil an comhrá faoi aontacht na hÉireann ina chomhrá tábhachtach. Sílim go gcaithfidh sé tarlú trí chomparáid agus codarsnacht a dhéanamh idir na deiseanna a bhaineann le hÉirinn aontaithe agus an status quo a choinneáil. Sílim, má chuireann muid an fhianaise, na fíricí agus an t-eolas i láthair agus má ligimid do dhaoine an plé a bheith acu ach an stiogma a bhaineann leis an chomhrá faoi aontacht a thógáil ar shiúl agus stiogma na gcomhráite faoin status quo a thógáil ar shiúl, agus sílim, má fhaigheann muid an ceart seo, is deis iontach í an aontacht. Mar sin féin, má fhaigheann muid mícheart é, is é an rud a bhfuil mé neirbhíseach faoi ná cad é a dhéanfaimid leis an taobh ‘a chaill’ nuair a tharlaíonn sé. Creidim má aontaíonn muid daoine ar dtús ansin is féidir linn comhrá aibí a bheith againn.

D’fhreagair an Dr Anne Devlin nuair a mhínigh sí gur tógadh í i dteaghlach measctha agus go bhfreastalódh sí ar mhórshíúltaí bannaí Dé Sathairn agus gur thug sí cuairt ar Chluain

Eois ar an Domhnach ag tacú le CLG Thír Eoghain. Dúirt sí go bhfuil tuairimí go hiomlán difriúil ag a muintir faoin todhchaí bhunreachtúil agus nach bhfuil aon deacracht acu é a phlé sa bhaile. Mar sin féin, rinne sí tagairt gur mhothaigh sí teaghlaigh mheasctha go minic ag seachaint an chomhrá bhunreachtúil amach anseo toisc go bhfuil sé ródheacair.

Maidir leis na buntáistí a bhaineann le geilleagar uile-oileáin, dúirt Anne, “Tá sé deacair labhairt faoi gheilleagar an oileáin i ngan fhios dom cén chuma a bheadh ar Éirinn aontaithe. I ndeireadh na dála, ní féidir linn iarracht a dhéanamh an tuaisceart a cheangal leis an deisceart. Ní utopia é deisceart na hÉireann agus tá go leor fadhbanna aige. Ba chóir

go mbeadh sé mar phríomhfhócas dóibh siúd a mholann aontacht na hÉireann na leasanna a bheadh ann do gach duine a mhíniú. Níl an maoiniú atá de dhíth ar Ranna an Tuaiscirt chun seirbhísí poiblí éifeachtacha chur ar fáil.

“Sa ghearrthéarma, tá gá le réitigh don tuaisceart atá uathúil. Mar sin féin, tá clonadh sa rialtas cineachta áitiúil an méid atá á dhéanamh ag Sasana a chóipeáil. Caithfidh a bheith i bhfad níos nuálaí. Ó dheas, is iondúil go ndéanann siad anailís ar dhea-chleachtas idirnáisiúnta agus beartas á dhearadh acu. Léiríonn an farasbarr ó dheas go bhfuil geilleagar na tíre i bhfad níos láidre ná mar atá ó thuaidh.”

Dúirt Sineád Hughes gur oibrigh sí le grúpaí éagsúla agus gurb é an rud is tábhachtaí ná nach bhfuil stiogma ar bith ag baint leis na ceistanna a phlé go hiomlán; go bhfuil a dtuairimí ag daoine, gur féidir leo a bheith paiseanta, go gcloistear guthanna agus gur féidir le gach duine páirt a ghlacadh sna comhráite, lena n-áirítear grúpaí sainleasa éagsúla m.sh.

Bhraith Sinéad go raibh an comhrá Aontachtach i ndiaidh méadú go mór le 3/4 bliana anuas.

“Caithfidh muid breathnú ar an méid a aontaíonn muid agus na comhráite a thabhairt chuig gach timpeallacht agus fóram chun go mbeidh comhrá iomlán ar siúl; i hallaí Eaglaise, in Ionaid Phobail srl.

“Is léir na buntáistí do chontaetha cois teorann ó thaobh soláthar sláinte, lucht oibre agus leibhéil phá de; saincheistanna ollmhóra iad faoi láthair. Sa Ríocht Aontaithe is céatadán beag den iomlán muid, ach i gcomhthéacs Uile-Éireann tá Ard Mhacha agus Cúige Uladh mar chuid de 25% den oileán.

“Caithfidh muid dul ar aghaidh le dóchas agus caithfidh muid daoine a thabhairt linn. Is am aistrithe é agus ní mór dúinn a bheith aireach ar pheirspictíochtaí agus ar scéalta a chéile.”

D’fhiafraigh an Cathaoirleach Darragh Mackin den phainéal ansin, “I mbunreacht nua, cad é mar is féidir linn cearta agus féiniúlachtaí daoine a chosaint?”

Dúirt an Dr Anne Devlin, “Tá comhráite cultúrtha an-suimiúil. Níl an lipéad Protastúnach, Aontachtach agus Dílseach (PUL) ionadaíoch ar gach aontachtach agus is minic a chailltear é sin sa phlé faoi thodhchaí bhunreachtúil na tíre.

“An bhfuil a fhios againn gach rud atá de dhíth orainn maidir leis an méid atá ag teastáil ó na pobail seo i ndáiríre? Ní hamháin na daoine a fheicimid ar an nuacht nó ar Twitter. Mar shampla, chuaigh mé chuig scoil Ghramadaí Phrotastúnach agus mar a luaigh mé cheana féin, d’fhreastail mé ar mhórshiúlta bannaí, ach ní bheadh formhór na ndaltaí a d’fhreastail ar mo scoil gar do mhórshiúl ag banna dílseach.

“Mura bhfuil an pictiúr iomlán á fháil againn, cé dó a bhfuil muid ag sábhailte na ngéithe sin den fhéiniúlacht chultúrtha. Tá ceist aicme shóisialta ann ó thaobh féiniúlacht na Breataine de, fiú ó thaobh bannaí/ lóistí éagsúla srl. Tá níos mó le déanamh ó thaobh an phlé sin de.”

Dúirt Ian Marshall, “Tá muid i ndiaidh bogadh isteach i dtréimhse ina gcuireann muid daoine i mboscaí agus déanann muid daoine a dhídhaonnú agus tá fadhbanna leis seo. Déanann muid dearmad go bhfuil athair, deartháir, máthair, iníon atá taobh thiar de gach polaiteoir nó duine sa tsaol phoiblí, agus go dtugann sé sin ardán ansin don áit a ndéanann muid daoine a dhídhaonnú toisc go mbreathnaíonn siad difriúil linn, go labhraíonn siad ar bhealach difriúil linn.

“Shuigh mé mar phreispitéireach Protastúnach ó dheisceart Ard Mhacha, sa Seanad, agus ní raibh cuma air sin i ndáiríre, mar ina súile féin, bhí mé i mo

Thuaisceartach ón tuaisceart dhubh agus shuigh mé in aice le Poblachtánach de chuid Shinn Féin as iarthar Bhéal Feirste agus bhí muid beirt mar Thuaisceartaigh ón tuaisceart dhubh. Baineann cosaint chearta daoine le tuiscint a fháil ar dhaoine. Baineann sé le ní hamháin a bheith ag éisteacht le greamanna fuaimne agus ag cur aithne ar dhaoine.

Amharcann méáin na hÉireann ar aontachtachas agus dílseacht trí lionsa roinnt sár-ego i bpolaitíocht Aontachtach agus roinnt daoine mór le rá atá seicteach, atá biogóideach agus is cinnte nach bhfuil ionadaíoch ar an phobal as a dtagaimse féin. Caitheadh meas ar fhéiniúlacht chultúrtha a bheith faoi dhaoine a thuiscint agus téann sé sin ar an dá bhealach.”

D’fhreagair Sinéad Hughes, “Tá níos mó ann a n-aontaíonn muid faoi ná atá eadrainn. Is é meas an rud is tábhachtaí, áit a gcosnaítear cearta agus féiniúlacht chultúrtha ó gach gné den saol.

“Is iad daoine is cúis leis an athrú ar dhá thaobh na teorann. Is féidir linn ár gcosúlachtaí a úsáid chun athrú a bhrú chun cinn.’

“Tá a lán miotais le ruaigeadh; An gcosnódh daoine a bhféiniúlacht? Beidh spásanna sábháilte, meas agus cead le tabhairt do ghrúpaí leochaileacha chun a dtuairimí a chur in iúl fosta, agus beidh sé sin ríthábhachtach d’aon athrú fiúntach.’

“Tá beartais agus tacair sonraí tábhachtach, ach tá daoine i gcroílár aon bhunreacht nua, is é seo an bealach chun cinn, le daoine ag croílár.”

D'fhiafraigh Darragh Mackin den Dr Anne Devlin faoin dóigh a bhféadfadh Aontacht na hÉireann leas a bhaint as an Gheilleagar?

D'fhreagair Anne, “Níl a fhios agam fiú cá háit le tosú! Bhí tionchar ag an Bhreathimeacht ar an gheilleagar atá mar bhonn agus mar thaca ag na deacrachtaí a bhíonn ag pobail cois teorann. Mar shampla, bíonn deacrachtaí ag gnólachtaí infheistíocht a dhéanamh ina lucht saothair mar gheall ar shaincheisteanna dlí. Tá gá le níos mó tionscnamh trasteorann.

“Rinne an Institiúid Taighde Eacnamaíochta agus Sóisialta (ESRI) comparáid idir na córais oideachais thuaidh agus theas agus tá difríochtaí móra ann. Tá an coincheap go bhfuil córas oideachais den chéad scoth sa tuaisceart go hiomlán mícheart léiríonn sonraí seo. Ceann de na rudaí is mó a spreagann tearcghnóthachtáil oideachais ó thuaidh ná roghnú acadúil.

“Tá líon na luathfhágálaithe scoile 2/3 huairte níos airde ó thuaidh ná mar atá ó dheas. Fágann an dóigh a bhfeidhmíonn córas Breisoideachais (FE) an tuaiscirt go bhfuil coláistí agus scoileanna in iomaíocht lena chéile.

“Ó dheas, tá bealach soiléir ann do dhaoine óga agus tá líon na ndaoine atá ag freastal ar an Ardoideachas (HE) an-ard.

“In 2005, bhí gnóthachtáil oideachais idir thuaidh agus theas cosúil lena chéile, ach níor athraigh an tuaisceart le scór bliain.

“Tá cúpla togra á dhéanamh agam ar mhargadh saothair na n-oileán ar fad, a eascraíonn anois ó dhaoine atá ag cianobair srl. Bhí muid ag caint le gnólachtaí i nDoire

agus dúirt siad nach raibh siad in ann infheistíocht a dhéanamh sa chomhlacht mar gheall ar an teorainn. Dúirt comhlachtaí a raibh a gceanncheathrú i Londain agus i Meiriceá srl nuair a chuaigh siad ag lorg airgid gur fiafraíodh díobh cá bhfuil tú chun oibriú a fháil? Sin fadhb mhór.

“Maidir leis an chomparáid idir neamhghníomhaíocht eacnamaíoch idir thuaidh agus theas, tá sé beagnach mar an gcéanna. Ó dheas, áfach, is mná atá ag fágáil an mhargaidh saothair is mó chun aire a thabhairt do pháistí atá taobh thiar de seo. Ó thuaidh, tá neamhghníomhaíocht fhadtéarmach á tiomáint go príomha, agus córas neamhéifeachtach leasa mar bhonn agus mar thaca aige. Tá sé chomh deacair sochair a fháil go mbíonn claonadh ag daoine cloí leo nuair a éiríonn leo iad a fháil, seachas dul ar lorg oibre arís.”

D'iarr Darragh Mackin ar Ian Marshall a thuairimí a fháil faoin dóigh a bhféadfaí cúrsaí talmhaíochta agus feirmeoireachta a fheabhsú, nó cén tairbhe a d'fhéadfaí a chur ar fáil do mhuintir Ard Mhacha maidir le haontú?

Dúirt Ian, “Tá muid go léir gar go leor don talmhaíocht, níl muid i ndáiríe ach glúin amháin ar shiúl ón talmhaíocht agus is dócha go bhfuil muid i bhfad níos gaire dó anseo in Ard Mhacha. Is é an rud is fearr faoin ioncam ón talmhaíocht ná, má dhéantar go háitiúil é, go gcaitear go háitiúil é agus go bhfuil sé sa gheilleagar áitiúil, go bhfuil geilleagar talmhaíochta uile-oileáin againn go bunúsach. Tá ár dtionscal feola dearg faoi úinéireacht 7 gcomhlacht atá ina gcomhlachtaí uile-oileáin, ár gcuideachtaí déiríochta agus an sreabhadh bainne a théann Thuaidh-Theas

agus téann an táirge ó Dheas-Thuidh, tá sé sin ag tarlú cheana féin. Tá geilleagar uile-oileáin comhtháite go hiomlán againn sa talmhaíocht. Maidir leis an talmhaíocht, níl sé doiligh aontacht a shamhlú, níl sé deacair a thuiscint cén chuma a bheidh air sin. Breathnaíonn mo chuid oibre in Ollscoil na Ríona ar an bhithgheilleagar, ar fhuinneamh glas agus ar fhoinní in-athnuaite, is é an imní atá orm ná go bhfuil dhá chomhrá ar siúl anseo.

In ainneoin margadh leictreachais aonair a bheith againn don oileán, tá muid ag caint faoi dheiseanna bithmheatain agus teicneolaíochtaí in-athnuaite i ndá chomhrá ar leith, agus ní rud sláintiúil é sin domsa.

“Uaireanta tá an fhianaise agus na sonraí go teoiriciúil go maith, ach níl tú cinnte go dtí gur féidir leat é sin a chruthú. Mar shampla, an £350 milliún ar thaobh bus ag Boris Johnson. Is cuma más Poblachtánach nó dílseoir thú, más mian leat aontacht na hÉireann a rianú go tapa nó más mian leat an t-aontas a chosaint, caithfidh Tuaisceart Éireann a bheith rathúil agus bríomhar. Caithfidh muid ár ngualainn a chur leis an roth agus oibriú le chéile chun an áit seo a chur ag obair. Sílim i ndáiríre do dhuine ar bith atá ina Phoblachtánach go saothraíonn tú aontacht na hÉireann trí gheilleagar an Oirthuaiscirt-Thiar Thuidh a thiomáint, mar is spás comordach é sin do gach duine.”

D’fhiafraigh an Cathaoirleach Daragh Mackin de Sinead Hughes an bhféadfadh aontacht na hÉireann deis a thabhairt do shaoránaigh torthaí sláinte níos fearr a bhaint amach?

Dúirt Sinéad, “Faoi láthair tá dhá chóras ag feidhmiú ar oileán beag. Tá tithíocht agus sláinte fite fuaite lena chéile, agus tithíocht mar phríomhchinnititheach sláinte, mar sin is léir go bhfuil gá le pleanáil níos fearr.

“Ní chuidíonn dhá chóras agus dhá chur chuige ar oileán beag amháin le pleanáil. Amach anseo, beidh muid ag tabhairt réitigh éagsúla chun cinn i dteannta a chéile maidir leis na saincheisteanna atá á n-ardú ag daoine. Tá go leor praiticiúlachtaí ann ar gá oibriú orthu agus is túsphointe lárnach é an cúram príomhúil.”

Tá go leor comhlachtaí trasteorann ag obair le chéile cheana féin. Tá acmhainní comhthiomsaithe níos fearr ná cinn ar leith. Is féidir seirbhísí a fhorbairt ar bhealach níos spriocdhírthe. Tá miotas ann go mbeidh ar dhaoine in Éirinn Aontaithe íoc as cúram sláinte atá míchruinn.

“Tá cúram sláinte sínte ar dhá thaobh na teorann faoi láthair, agus d’fhéadfadh tionchar a bheith ag úsáideoirí féideartha air, mar shampla agus Daisy Hill. Bhí tionchar diúltach ag ceantair teorann cheana féin, ach tá réimsí láidre ann fosta a bhfuil ag éirí leo ar bhonn trasteorann de, msh. cúram ailse trasteorann.

“Go bunúsach, ar dhá thaobh na teorann tá daoine ag iarraidh go mbeadh béim níos géire ar chúrsaí sláinte agus folláine. Ba cheart go bhféachfadh cruth agus dear-

adh seirbhísí amach anseo arís le daoine a bheith páirteach sa dearadh.

“Is samhail cúraim chomhtháite é Cúram Sláinte, le seirbhísí saor in aisce ag an phointe seachadta. Is réimsí dea-chleachtais iad a sheoladh in éineacht le níos mó oideas saor in aisce a léiríonn an bealach chun cinn.

“Ba chóir dúinn a bheith ag féachaint ar mhúnlaí idirnáisiúnta agus ar shamplaí dea-chleachtais fosta. An dóigh ar mhúnlaigh tíortha eile a d’eascair as coimhlint agus ar athraíodh a gcuid seirbhísí nua, e.g. an Ghearmáin, an Afraic Theas. Ní mór dúinn fosta a bheith aireach ar ghrúpaí imeallaithe lena n-áirítear an Lucht Siúil; is féidir linn dul chun cinn a dhéanamh ach meas a bheith againn ar an am atá caite fosta.”

TUAIRIMÍ LUCHT FÉACHANA AGUS ÉISTEACHTA

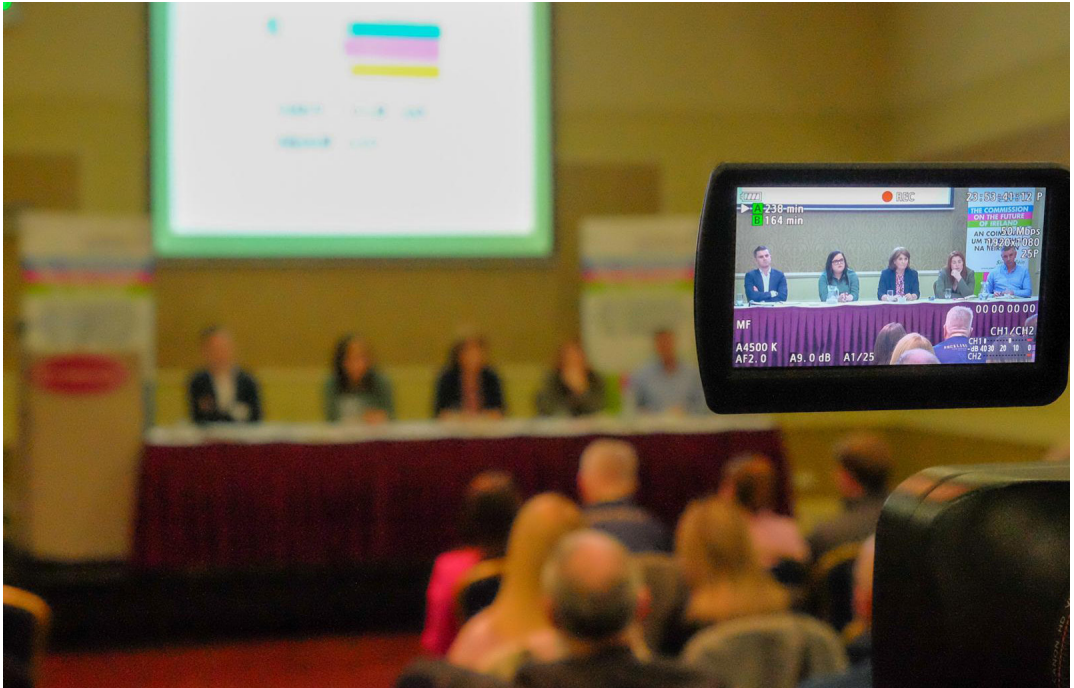
D’fhiafraigh Blaine McCartney, “Cad é is féidir linn aghaidh a thabhairt ar cheist na bochtaineachta, príomhfhoinse na héagothroime?”

Dúirt an Dr Anne Devlin, “Tá ról idirnasctha ag sláinte, oideachas agus an geilleagar chun dul i ngleic leis an bhochtaineacht. Mar sin féin, níl go leor maoinithe ann. Níl córas leasa na Breataine éifeachtach agus ní hé an líontán sábhála a ceapadh le bheith. Teastaíonn níos mó airgid ó dhaoine ina bpócaí. Ní éiríonn le sochair a ghearradh agus cóitseálaithe oibre. Caithfidh solúbthacht a bheith sa chóras leasa agus caithfidh poist mhaithe a bheith ann fosta.

“Tá sé mar aidhm ag an chlár Delivering Equality of Opportunity in Schools (DEIS) ó dheas míbhuntáiste oideachasúil a laghdú agus bhí sé an-chuidiúil do leanaí atá ag maireachtáil faoi bhochtaineacht. Tá sé sin i gco-darsnacht leis an chlár RAISE ó thuaidh nach bhfuil breithiúnas ceart déanta go fóill air. In ainneoin chóras forásach cánachais an deiscirt, is fadhb ollmhór í an bhochtaineacht go fóill.”

D’fhreagair Sinéad Hughes, “Ní mór dúinn breathnú ar neamhionannais atá ann cheana féin, ní hamháin i gcúram sláinte agus díriú níos mó ar idirghabhálacha luatha. Ní mór dúinn ár n-áiseanna agus ár n-acmhainní

Cúraim Phríomhúil a fheabhsú agus eolas na n-earnálacha pobail agus deonacha atá ar an talamh a úsáid agus tacú leo chomh maith. Tá feidhmiú céimneach an mhúnla MPT thar a bheith tábhachtach. Má léann tú na moltaí maidir le Cúram Sláinte is deis ionchuirmsithe iad.”

D'ardaigh Conal Hamill, Scoil Altranais QUB ar scor deacrachtaí na n-othar a bhí ag iarraidh scairt ghutháin a chur ar a nDochtúirí Teaghlaigh fiú. Tugadh sampla de bhean a chuir 32 scairt gutháin ar a chlinic áitiúil sula bhfuair sí aon fhreagra. Mheas Conall, agus an t-athrú bunreachtúil á phlé aige, gurb iad na ceisteanna is mó a bhaineann le daoine ná Sláinte, patrúin inimirce, tithíochta srl agus go fóill cén mhúinín atá againn go bhfuil an rialtas reatha sna 26 contae a chaith airgead ar rothar agus a bhfuil ospidéal leanaí neamhiomlán, is costasaí ar domhan acu cheana féin, an mbeadh sé in ann cúrsaí a leigheas?

D'fhreagair Sinéad Hughes, “Ní mór dúinn rochtain ar sheirbhísí sláinte a fheabhsú agus é a dhéanamh níos simplí. Is ceist ollmhór í eisimirce an lucht oibre as Éirinn. Caithfidh níos mó a dhéanamh maidir le planáil fórsa saothair.”

D'fhreagair Ian Marshall, “Nuair a thosaigh mé mar sheanadóir in 2018 ba é seo an chéad uair a léigh mé Forógra na hÉireann. Agus ní fhéadfá easaontú le rud ar bith ann. Nuair a fhéachann tú ar theip na polaitíochta is scil faoi leith é maireachtáil ó thoghchán amháin go dtí an chéad toghchán eile. Deir polaiteoirí rudaí le go mbeidh tóir orthu roimh thoghchán. Caithfear cinní crua a dhéanamh agus is deacair do pholaiteoirí é sin a dhéanamh mar tá sé fiordheacair iad sin a chur i bhfeidhm.”

D'ardaigh Karl Hughes ceist Daisy Hill, ceist an chórais bhriste ar an phointe go dtitfeadh sé as a chéile; gur ancaire é cúram sláinte agus is cuma cén dilseacht atá agat tá an cheist faoi cén chuma a bheadh ar chóras uile-oileáin. Dúirt sé go bhfuil daoine óga atá oile i seirbhísí cúram sláinte anseo faoi láthair agus gur

cheart don rialtas láir féachaint ar bhealaí le stop a chur leo dul ar imirce, b'fhéidir trí dhreasachtaí airgeadais a úsáid.

Rinne Chris Swaine, a rinne tagairt dá fhéiniúlachtaí bródúil Éireannacha & Briotanacha, pointe gur minic gurb iad rudaí beaga an fachtóir cinnitíeach maidir le cinní a dhéanamh agus tagairt a dhéanamh do shaincheisteanna ar nós uimhirphlátaí pearsantaithe / inghluiséacht carranna / úinéirí pórtha madraí a bhféadfadh reachtaíocht chontúirteach madraí dul i bhfeidhm orthu. Cad é mar is féidir linn iniúchadh a dhéanamh ar na saincheisteanna beaga seo go léir? Teastaíonn an t-eolas ó dhaoine- tá ráiteas ann mura bhfuil a fhios agat- ná caith vóta!

D'fhreagair an Dr Anne Devlin, “Ó thaobh an fhoriomláin de, ní mór dúinn foghlaim ón Bhreathnóir gur próiseas fadtéarmach a bheidh ann aontacht na hÉireann a bhaint amach, fiú i ndiaidh pobalbhreith faoin teorainn a dhaingniú. Tá go leor oibre le déanamh agus comhráif le déanamh mar ní athróidh rudaí thar oíche. Tá plan fadtéarmach de dhíth orainn.”

D'fhreagair Ian Marshall ag rá, “Tá tionóil saoránach an-tábhachtach, ach tá freagracht ar an rialtas an creat agus an mheicníocht a leagan síos chun an comhrá a bheith acu. Teagmháil a dhéanamh le heagraíochtaí agus le grúpaí agus leis an ghnáthfhear agus an ghnáthbhean ar an tsráid, ach caithfear é a dhéanamh mar chuid de chreatlach atá leagtha amach agus é a bheith stiúrtha, eagraithe agus cuiditheach.

“I gcás aon duine a chreideann in aontacht

agus a chreideann go páiseanta lena gcroí go mbeadh sé níos fearr in Éirinn Aontaithe, níor cheart go mbeadh aon eagla ort faoi seo. Aon duine ó chúlra Aontachtach a fheicfidh todhchaí ina bhfuil a gclann níos sláintiúla, níos saibhre agus níos fearr as, d'fhéadfadh sé vótáil ar son na haontachta."

D'fhreagair Sinéad Hughes,
"Is cinnte go n-oibreodh Tionóil Saoránach. Caithfidh ciall a bheith leis na comhráite. Ba cheart go mbeadh tionóil áitiúla saoránach againn freisin. Caithfidh dul go dtí an áit a bhfuil daoine, deis a thabhairt dóibh spásanna sábháilte a bheith acu chun na ceisteanna a ardú agus ansin éisteach leis an réimse iomlán riachtanas. Tioctaidh an todhchaí chun solais le rannpháirtíocht iomlán ár ndaoine, idir shean agus nua."

D'fhiafraigh Lucy Moyer, múinteoir a bhí cáilithe le déanaí, Cén dóigh a gcoinníonn muid ár ndaoine óga anseo agus iad ag obair, ós rud é go bhfuil an oiread sin fágtha mar go ndeir siad nach fiú fanacht ann?

D'fhreagair an Dr Anne Devlin,
"Más é sin an fáth go bhfuil daoine óga ag imeacht, is ceist i bhfad níos doimhne í ná an eacnamaíocht. Caithfidh muid ceist a chur orainn féin faoin chineál saoil ba mhaith linn a bheith againn amach anseo. Tá claonadh ag cuid mhór céimithe ó ghairmeacha an leighis agus na múinteoireachta fágáil. Mar sin féin, níl imirce daoine oilte iomlán againn agus i ndáiríre leibhéal an-íseal mac léinn ag fágáil na n-oileán seo."

D'fhiafraigh an Cathaoirleach Dáire Mackin den phainéal an-sin cén dóigh a dtiocfaidh an todhchaí chun solais anseo agus cén chuma a bheidh air?

Dúirt Síneád Hughes gur thuig sí ceist na ndaoine óga atá ag dul ar imirce mar go bhfuil a mac san Astráil faoi láthair agus go bhfuil súil againn go léir go bhfillfidh ár ndaoine óga. Dúirt sí fosta go raibh go leor daoine óga ag dul ar feadh bliana ag taisteal agus ag ar lorg eispéirias saoil, ach go bhfanann níos mó anois 5 bliana nó níos faide. “Tá an-dóchas agam agus sílim go bhfuil rudaí iontacha á ndéanamh againn ar an oileán seo cheana féin. Ach caithfidh muid níos mó a dhéanamh. Braithim an-dóchasach.

Dúirt Ian Marshall, “Tá mé dóchasach faoinár dtodhchaí, féach ar an turas a bhí ar siúl againn, féach ar an

méid atá againn anois. I mo thuairimse, nach bhfuil muid uathúil sa mhéid sin, ní mór dúinn féachaint ar na bunchúiseanna maidir le cén fáth a bhfuil siad ag imeacht. Ach tá mé aireach nuair a théann daoine amach agus nuair a thagann siad ar ais, tuigeann siad nach raibh an baile chomh holc sin ar fad.

“Tá aeráid mheasartha againn, tá lucht oibre oile againn, agus in ainneoin na lochtanna atá air, tá córas maith oideachais againn chomh maith le daoine an-mhaith. Feicim anois san ollscoil gur féidir le leaid nó cailín i ngeansaí Rangers Ghlaschú suí síos in aice le duine i mbarr CLG Ard Mhacha, agus is cuma leo i ndáiríre. Mar sin domsa, tá na deiseanna anseo ollmhór agus tá an todhchaí geal.

CONCLÚID

Chuir an Cathaoirleach Darragh Mackin deireadh leis an ócáid trí bhúchas a ghabháil leis an phainéal agus leis an lucht féachana as a rannpháirtíocht.

Chuir sé deireadh le himeachtaí trína rá,

“Is am spreagúil é seo dúinn go léir; lán le deiseanna agus dóchas do thodhchaí níos fearr.

“Is é an rud atá tábhachtach go mbíonn deis ag daoine a gcuid tuairimí a chur in iúl.

“Níl anseo ach tús an turais. Ní féidir linn na maidí a ligean le sruth.

“Tá páirt le himirt againn go léir, is cuma cé chomh mór nó beag, sna seachtainí, sna míonna agus sna blianta amach romhainn.”

Mhol Darragh don lucht féachana leanúint ar aghaidh leis na comhráite seo agus a chinntiú nach comhráite aonuaire iad.

Mhol sé do dhaoine scríobh chuig an Choimisiún lena gcuid smaointe trí theagmháil a dhéanamh leis commission@sinnfein.ie

 SinnFein

 @sinnfeinireland

 @sinn_fein

 www.sinnfein.ie